

กฎหมายลักษณะหนี้ (9), (10)

ศาสตราจารย์ ดร.ดาราดพร ธีระวัฒน์

สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

ปีการศึกษา 2568

**กรณีการชำระหนี้กลายเป็นพันธวิสัย
เพราะพฤติการณ์ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบ
(มาตรา 218)**

หลักมาตรา 218

1. การชำระหนี้กลายเป็น**พันธวิสัย**
2. เพราะพฤติการณ์ที่ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบ

ผลทางกฎหมายของ มาตรา 218

1. สิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหาย
2. สิทธิที่จะปฏิเสธ**ไม่รับชำระหนี้บางส่วนที่อยู่ในวิสัยซึ่งไร้ประโยชน์**
(ม.218 วรรคสอง)

ผลทางกฎหมายของ มาตรา 218 (ต่อ)

3. สิทธิเลิกสัญญา เมื่อการชำระหนี้ทั้งหมดหรือบางส่วนกลายเป็นพ้นวิสัย (มาตรา 389)
4. สิทธิรับหรือให้ส่งคืนมัดจำ (มาตรา 378(2),(3)) หรือใช้สิทธิเรียกเอาเบี้ยปรับ (มาตรา 380)
5. สิทธิช่วงทรัพย์ (มาตรา 228)

**หลักการชำระหนี้กลายเป็นพันธวิสัย
เพราะพฤติการณ์ที่ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ
มาตรา 219**

หลักมาตรา 219

1. การชำระหนี้กลายเป็น**พันธวิสัย**
2. เพราะพฤติการณ์ที่**ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ**

ผลการชำระหนี้กลายเป็นพันธวิสัย เพราะพฤติการณ์ที่ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ

1. ลูกหนี้หลุดพ้นจากการชำระหนี้ (มาตรา 219)
2. อาจมีกรณีช่วงทรัพย์ (มาตรา 228)
3. ลูกหนี้จะมีสิทธิเรียกชำระหนี้ตอบแทนในอีกฐานะที่เป็นเจ้าหนี้ในสัญญาต่างตอบแทน ? (มาตรา 370 ถึง มาตรา 372)

ลูกหนี้ตาม ม. 219

ในฐานะที่เป็น “เจ้าหนี้ในสัญญาต่างตอบแทน”

- 1) ลูกหนี้ มี สิทธิเรียกชำระหนี้ตอบแทน
(หลักมาตรา 370 กับ หลักมาตรา 372 วรรคสอง)
- 2) ลูกหนี้ ไม่มี สิทธิเรียกชำระหนี้ตอบแทน
(หลักมาตรา 371 วรรคหนึ่ง กับ หลักมาตรา 372 วรรคหนึ่ง)

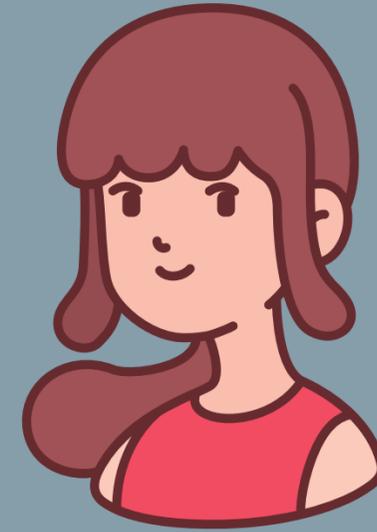
1. หลักการรับภัย (มาตรา 219 ประกอบ มาตรา 370)

- 1) กรณีเป็นสัญญาที่มีวัตถุประสงค์โอนทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง
- 2) ทรัพย์สินเฉพาะสิ่งสูญหรือเสียหายไปด้วยเหตุอันโทษลูกหนี้ไม่ได้

“ทรัพย์สินเฉพาะสิ่งสูญหาย” = การชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัยเพราะพฤติการณ์ที่ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ (มาตรา 219)

ข้อเท็จจริง

นายดำ
(ผู้ชาย)

นางแดง
(ผู้หญิง)

- กรณีการส่งมอบทรัพย์สินตามสัญญาซื้อขายเป็นพันวิสัยตาม ม.219
- ทรัพย์สินที่กลายเป็นพันวิสัย ใครต้องรับภัย(เคราะห์)ที่เกิดขึ้น?

ผลของมาตรา 370

ผลของการสูญหรือเสียหายตกเป็นพับแก่เจ้าหนี้

ผู้รับภัย คือ **เจ้าหนี้** ต้องเป็นผู้รับเคราะห์ (ที่การชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัย หรือ ที่ทรัพย์สินเสียหาย)

- เจ้าหนี้ = ผู้มีสิทธิได้รับการส่งมอบ/โอนทรัพย์สินในทรัพย์สิน
- สัญญาซื้อขาย เจ้าหนี้ = ผู้ซื้อ
- เมื่อกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินโอนมาเป็นของเจ้าหนี้แล้ว
- ผล คือ เจ้าหนี้(ผู้ซื้อ)จึงต้องชำระราคา

2. หลักการรับภัย (มาตรา 219 ประกอบ มาตรา 371)

1. สัญญาที่มีวัตถุประสงค์โอนทรัพย์สินเฉพาะสิ่งที่มีเงื่อนไขบังคับก่อน ?

2. ทรัพย์สินเฉพาะสิ่งสูญ/เสียหายในกรณีที่เงื่อนไขยังไม่สำเร็จ

= กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินยังไม่ได้โอนเปลี่ยนมือไปยังเจ้าหนี้

3. ทรัพย์สินเฉพาะสิ่งสูญ/เสียหายด้วยเหตุที่โทษลูกหนี้ไม่ได้

“สูญหาย” = การชำระหนี้ในการโอนทรัพย์สินกลายเป็นพ้นวิสัยเพราะ
พฤติการณ์ที่ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ (ม.219)

ผลของมาตรา 371

ผล : ผู้รับภัย = ลูกหนี้ เป็นผู้รับเคราะห์

– สัญญาซื้อขาย ลูกหนี้ คือ ผู้ที่มีหน้าที่ส่งมอบ (ผู้ขาย) หลุดพ้นจากการชำระหนี้

ตามมาตรา 219

– โดยลูกหนี้ (ผู้ขาย) ไม่มีสิทธิได้รับชำระหนี้ตอบแทน

เจ้าหนี้(ผู้ซื้อ) ไม่ต้องชำระราคา

ผล : กรณีทรัพย์เสียหายโดยโทษเจ้าหนี้มิได้

เจ้าหนี้มีสิทธิเลือกตามมาตรา 371 วรรคสอง

3. หลักการรับภัย (มาตรา 219 ประกอบ มาตรา 372)

3.1) สัญญาที่ไม่มีวัตถุประสงค์โอนทรัพย์สิน การชำระหนี้กลายเป็นพันธวิสัยที่ โทษลูกหนี้ไม่ได้ (มาตรา 219)

ผล : ผู้รับภัย = ลูกหนี้ มาตรา 372 วรรคหนึ่ง
(ลูกหนี้ไม่มีสิทธิได้รับชำระหนี้)

ผลของมาตรา 372 (ต่อ)

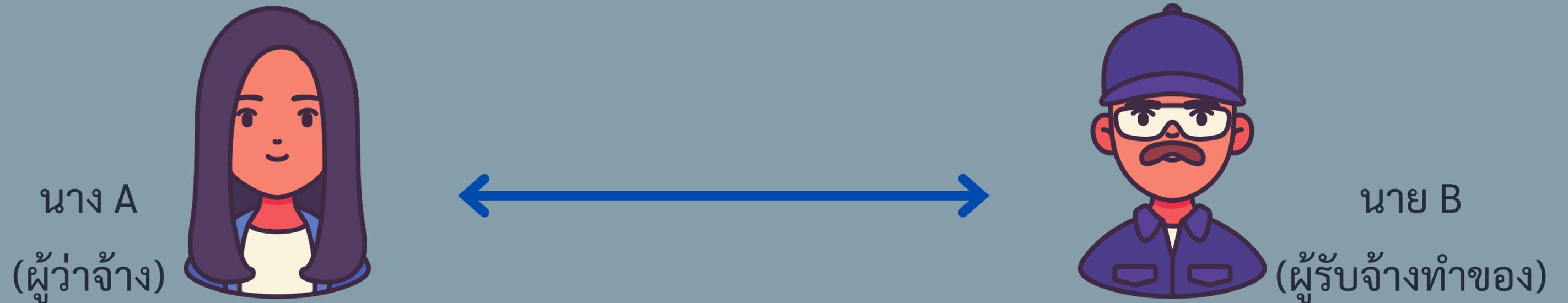
3.2) สัญญาที่ไม่มีวัตถุประสงค์โอนทรัพย์สิน (มาตรา 372)

การชำระหนี้กลายเป็นพันธวิสัยที่โทษเจ้าหนี้ได้ (โทษลูกหนี้ไม่ได้ (ม.219))

ผล : ผู้รับภัย = เจ้าหนี้ มาตรา 372 วรรคสอง

ลูกหนี้มีสิทธิได้รับชำระหนี้

ข้อเท็จจริง

- กรณีการชำระหนี้ของผู้รับจ้างกลายเป็นพันวิสัย (ม.219)
- ปัญหาว่าใครเป็นผู้รับภัย (เคราะห์) ที่การชำระหนี้กลายเป็นพันวิสัย